

Slovenski dom

Stev. 157

V Ljubljani, petek 12. julija 1940

Leto V

Zgodovinske spremembe v Franciji:

Maršal Petain - državni poglavar nove Francije

Odstop dosedanjega predsednika Lebruna - Preselitev državnega vodstva v Pariz, nova politična in upravna ureditev po zgodovinskih pokrajinah

Bern, 12. julija. United Press. Uradno poročajo iz Vichyja, da je maršal Petain po novi ustavi podpisal tri ustavne akte, ki bodo že danes objavljeni v uradnem listu. Maršal Petain prevzema oblast predsednika republike in predsednika vlade. Maršal Petain ima od sedlej naslov »poglavar francoske države«. Maršal Petain bo izvajal vso oblast v sodelovanju z ministri, ki so mu odgovorni. Do sestanka nove zbornice izvaja maršal Petain tudi zakonodajno oblast. Po sestavi zbornice bo imel maršal Petain ob resnih notranjih krizah tudi vso zakonodajno oblast. Senat in parlament ostaneta še nadalje, dokler ne pride na njihovo mesto zbornica, kakor določa nova ustava. Parlament in senat se sestanejo lahko edino na klic maršala Petaina.

Dosedanji predsednik republike Lebrun je v zvezi z določitvijo maršala Petaina za novega poglavarja države danes opoldne odstopil s položaja predsednika republike.

Maršal Petain je včeraj obiskal dosedanjega predsednika republike Lebruna ter se mu zahvalil za požrtvovalnost, s katero je vodil Francijo v njenih najtežjih časih.

Snoči je imel maršal Petain po radiu govor, v katerem je dejal, da je velika narodna skupščina dala njemu osebno najhujša pooblastila, ki bodo omogočila obnovo države na docela novih osnovah. Maršal bo pooblastila, ki jih je dobil, izkoristil za prenosno državo. Njena ureditev bo decentralizirana. Francija bo

v bodoče razdeljena po starem zgodovinskem načelu, kakor je bila v dobi kraljestva. Obsegala bo 30 zgodovinskih pokrajin. Na čelu vsake bo guverner. Dosedanja razdelitev na 90 okrožij (departmentov) bo odpravljena.

Osrednja francoska vlada bo štela 12 ministrstev, katerim bodo pomagali podtajniki. Uprava bo poenostavljena, da bodo državni uradniki lahko hitreje in uspešneje opravljali svojo službo.

Vlada je sklenila, da se bo preselila v Pariz in je že stopila glede tega v pogajanja z nemško vlado. Poglavar države in vlada bosta

stolovala v Versaillesu, ministrstva pa bodo v Parizu.

Maršal Petain je obsodil sedanji mednarodni kapitalizem in mednarodni socializem, ki sta se združila oba za izkoriščanje in onesrečevanje Francije. Denar je bil francoski družbi sredstvo za oblast. V bodoče tega ne bo, denar bo služil samo za plačilo opravljenega dela.

Največjo pozornost bo Francija v bodoče posvetila družini, ki je edina varovala francosko izročilo od rodu do rodu ter ohranjala tisto, kar je bilo najboljšega v francoskem narodu.

Sovjeti preklicujejo vesti o ultimatu Turčiji

Zdi se, da je Rusija odložila svoje načrte zaradi nemške odločenosti, da mora Balkan ostati miren

Moskva, 12. julija. AA. DNB: Agencija Tass objavlja sporočilo, v katerem pravi, da so bile v zadnjem času v tujem tisku razširjene vesti, da je sovjetska vlada poslala turški vladi ultimatum z nekaterimi teritorialnimi zahtevami. — Agencija Tass je pooblašena sporočiti, da vse te vesti ne odgovarjajo dejstvu.

Ankara, 12. julija. o. Reuter poroča: Turška vlada je sklenila zaradi vesti o sovjetskih ultimativnih zahtevah vpoklicati 17 letnikov, in sicer obveznike od 22. do 38. leta.

Zastopnik sovjetskega poslanstva v Ankari je včeraj nenadno izjavil, da so neresnične vse vesti, da bi sovjetska Rusija nameravala postaviti Turčiji neke zahteve glede Dardanel in Carigrada.

Budimpešta, 12. julija. o. United Press poroča: V zvezi z vrnitvijo madžarskega ministrskega predsednika in zunanjega ministra iz Münchena, kjer Madžarska ni mogla dobiti privoljenja Nemčije za izvedbo svojih zahtev do

Romunije, navajajo v tukajšnjih političnih krogih dva razloga, zakaj hoče Nemčija za vsako ceno ohraniti mir v južnovzhodni Evropi in na Balkanu. Prvi razlog je dejstvo, da hoče Nemčija ohraniti Balkan kot svoje gospodarsko oporišče med vojno z Anglijo, drugi pa, da hoče ohraniti mir tudi zaradi tega, da ne bi zmede, ki bi lahko nastale na Balkanu ob poskusih za nasilno spreminjanje sedanjih meja, izrabila kaka tretja država ter skušala prodreti dalje na Balkan.

V zvezi z vestmi, da misli sovjetska Rusija zahtevati od Madžarske vrnitev Karpatske Ukrajine, poročajo, da so v Budimpešti prišle vesti o zbiranju močnih nemških motoriziranih in letalskih oddelkov v zasedeni Poljski, na Slovaškem in ob madžarski meji.

V poučenihi budimpeštanskih diplomatskih krogih zatrjujejo, da je Nemčija dopustila sicer sovjetsko osvojevalno akcijo ob Baltičkem morju in v Besarabiji, da pa ne bi mogla privoliti v kako nadaljnje rusko prodiranje na Balkan.

Poluradno nemško pojasnilo o posvetih v Münchenu:

Italija in Nemčija hočeta brezpogojen mir v jugovzhodni Evropi

Bečlin, 12. julija. m. V zvezi z zadnjimi razgovori med voditeljem rajha kanclerjem Hitlerjem, zunanjima ministroma von Ribbentropom in grofom Ciano ter končno z madžarskimi državniki so časniki včeraj dobili na pristojnih mestih pojasnila, ki pravi, da pri teh razgovorih ni mogoče govoriti o kakih sklepih, temveč samo o ugotovitvi dejanskega stanja politike treh držav, oziroma o smeri njihove politike. V zvezi s tem so časniki dobili na pristojnih mestih naslednja pojasnila:

Pri teh razgovorih se je znova ugotovila skupnost Italije in Nemčije glede vseh vprašanih, ki se tičejo miru in vojne ter glede skupnih njunih koristi. Tudi tokrat so ugotovili, da preskrba Nemčije in Italije s potrebnim blagom z Balkana stoji na docela trdni podlagi.

Po drugi strani sta Nemčija in Italija povezani s prijateljskimi vezmi tudi z Madžarsko. Vse tri države so si edine v tem, da se bore proti vsem poskusom Anglije, da bi razširila vojno na področje jugovzhodne Evrope. Nemški krogi navajajo kot dokaz, da Anglija še vedno misli na razširitev vojne na področja na države jugovzhodne Evrope, razne listine francoskega generalnega štaba ter snočni govor angleškega državnega podtajnika v zunanjem ministrstvu Buttlerja. Proti podtalnim težnjam Anglije žele države osi skrbeti za mir in trdnost v jugovzhodni Evropi. Tokrat gre za mir, ki je brez

vseh starih občutkov in zamer in ki bi zagotovil skrajno dobre odnose med državami v jugovzhodni Evropi. Nemčija, Italija in Madžarska, ki so sodelovale pri zadnjih razgovorih, so ugotovile pripravljivost za sodelovanje z vsemi tistimi državami jugovzhodne Evrope, ki streme za istimi cilji.

Nemški politični krogi so zato prepričani, da so zadnji posveti v Berlinu in Monakovem dali nov prispevek za doseg trajnega miru, ki ne bo poznal sovražnosti in krivic.

Glede na madžarsko-romunsko odnose iste krogi poudarjajo, da je v Monakovem vendarle prišlo do natelne rešitve nekaterih vprašanih, toda ta rešitev se bo izvedla šele po končani vojni.

Znano je, da je pri berlinskih in monakovskih razgovorih sodeloval tudi nemški strokovnjak za gospodarska vprašanja jugovzhodne Evrope dr. Clodius. Zato politični krogi ne izključujejo možnosti, da so na tem sestanku govorili tudi o drugih državah jugovzhodne Evrope, toda samo v zvezi z gospodarskimi koristmi, ki jih imata državi osištva na tem prostoru, ter v zvezi z bodočimi velikimi političnimi načrti, ki jih imata Nemčija in Italija glede ustvaritve nove in močne Evrope.

Mussolinijeva zahvala Italijanski mornarici

Rim, 12. julija. o. Vrhovni poveljnik italijanske obožene sile in predsednik vlade Mussolini, je izdal italijanski mornarici dnevno povelje, v katerem se admiralom, poveljnikom ladij, častnikom in posadkam zahvaljuje, da so italijanske pomorske sile 9. julija zmagovito vzdržale prvi spopad z močnejšim angleškim brodom. Angleški poskus je propadel in ni dosegli Angleži nobenih vojaških ciljev. — Italijanska mornarica je z natančnimi salvami dala nauk, da se nihče ne sme brez kazni približati italijanskim obalom. Pri tem je uspešno sodelovalo tudi letalstvo in podmornice. Italijanski narod je na to dejanje ponosen in izreka mornarici svojo zahvalo.

Izjava francoskega zunanjega ministra:

Nova Francija ne bo fašistična, niti narodnosocialistična

Vichy, 12. julija. o. United Press poroča: Zunanji minister Baudoin je sprejel našega dopisnika in mu razlagal bodočo prenosno Francijo, ki bo imela več podobnosti z ameriškanskim političnim sistemom, kakor s katerim drugim. Poglavar Francije bo hkratu predsednik države in predsednik vlade, kakor je predsednik Roosevelt. V Franciji ne bo ne fašističnega ne narodnosocialističnega podznavljanja, ne črnih ne rjavih stajev. Vse namizovanje, da mislimo posnemati nemški ali

Vesti 12. julija

Južnoameriška republika Uruguay je po sklepu senata in zbornice včeraj uvedla obvezno vojaško službo.

Nemška vlada je vladam srednjeameriških držav uradno sporočila, naj se varujejo pred vsako akcijo, ki bi bila posredno ali neposredno naperjena proti Nemčiji, je povedal časnikiarjem včeraj ameriški zunanji minister Hull. To opozorilo je v zvezi z bližnjim posvetom vseh ameriških držav v Havani, kjer bodo sklepali o obrambi ameriške celine proti poskusu napada od drugod in pa o tem, da ne bodo ameriške države dovolile, da bi posestva evropskih držav na ameriški celine zaradi sedanje vojne prišla pod kako drugo oblast. Verjetno je, da bi ameriške države utegnile razglasiti nad temi posesti protektorat za vso sedanjo vojno.

Predsednik Roosevelt se ne bo prav nič obotavljal v tretje kandidirati za državnega poglavarja, če ga bo demokratska stranka postavila za svojega kandidata, je izjavil ameriški senator Ickes.

Angleški zunanji minister lord Halifax je imel včeraj v gornji zbornici govor o angleški politiki na Bližnjem Vzhodu in je dejal med drugim, da vlada med Anglijo in Egiptom popolno soglasje, da bo Egipt izpolnil svoje vezniške dolžnosti. Do spremembe vlade v Egiptu pa je prišlo na zahtevo Anglije zaradi tega, da se zagotovi Egiptu notranja varnost.

V pomorski bitki pri Balearih je bila zadeta in zažgana največja angleška bojna ladja »Hood«, ki bo za dolgo časa onespobljena. Zadeta je bila tudi znana letalonosilka »Ark Royal«, pravi neko včerajšnje italijansko uradno poročilo. Angleško uradno poročilo pravi, da ni bil zadet ne »Hood« ne nobena druga angleška bojna ladja in tudi ne »Ark Royal«, o katerem je bilo v sedanji vojni že večkrat poročano, da je bil potopljen.

Za 600.000 ton sovražnih, zlasti angleških trgovskih ladij, so potopile nemške podmornice v zadnjih šestih tednih, pravi neka vest nemškega poročevalskega urada in dostavlja, da je nemška blokada Anglije popolnoma učinkovita.

Angleška vlada je poslala Združenim državam ter ostalim ameriškim republikam predlog, da bi se ustanovila posebna angleško-ameriška družba, ki bi v Ameriki in v ostalem svetu pokupila vse razpoložljive surovine, potrebne za vojno, da se z njimi ne bi mogli okoristiti Italija in Nemčija. O tem predlogu bodo razpravljali na bližnjem sestanku vseh ameriških držav v Havani.

Italijanske vojne ladje, šibkejšje po številu, po moči topov in po teži, so pogonale v beg dosti močnejše angleško vojno brodom. Ta dogodek dokazuje, da je Anglija, nekdanja kraljica morij, ujeta v pasti Sredozemskega morja in da je njena pomorska moč samo še bajka. Njen končni poraz na morju je neizogiben, pravi jutranje poročilo italijanskega radia.

Predsednik bolgarske vlade Filov je bil izvoljen za častnega člana Akademije znanosti in umetnosti.

Jugoslavija se mora zahvaliti gospodarskim zvezam z Nemčijo, da si je lahko tako naglo opomogla od svetovne gospodarske krize. — Trgovina z Nemčijo omogoča celo v vojni gospodarski napredek Jugoslavije, pravi naš trgovski minister dr. Andrej v članku, ki ga je napisal za nemško revijo »Das Reich«.

Italijanska motorna ladja »Paganini«, ki je vozila 920 vojakov iz Barija v Albanijo, se je 20 km pred Dračem vnela in se potopila. Življenje izgubilo 214 italijanskih vojakov ter 6. Albancev. Zgodilo pa se je to že 28. junija.

Francoski veleposlanik Leon Noel, ki je bil imenovan za glavnega francoskega zastopnika pri nemški upravi nad zasedeno Francijo, je že odpotoval v Pariz.

Prvi uradni seznam izgub italijanskih letalcev izkazuje do 30. junija 66 mrtvih, 103 ranjene in 85 pogrešanih.

Anglija obljubila obnovev samostojne Abesinije

London, 12. jul. o. Reuter poroča, da angleška vlada priznava bivšo abesinsko Halle Selasijevo vlado. Državni podtajnik zunanjega ministrstva Buttler je včeraj izjavil v parlamentu, da bo Abesinija po angleški zmagi dobila neodvisnost. Takoj ko bo zmaga dobljena, bo obnovljeno abesinsko cesarstvo.

Vojno-gospodarsko sodelovanje med Ameriko in Anglijo tesnejše

Washington, 12. julija. o. Ameriški finančni minister Morgenthau je povabil na obisk v Ameriko angleškega finančnega ministra. Uradno sporočajo, da bo namen tega obiska razprava o ureditvi nekaterih tehničnih in drugih vprašanih obeh finančnih ministrstev. Ob tej priliki bodo razpravljali tudi o novih načinih gospodarskega sodelovanja med Anglijo in Združenimi državami.

Sovjetski poslanik v Ljubljani

Ljubljana, 12. julija.

Davi ob 8.40 je prispel z brzovlakom iz Belgrada v Ljubljano sovjetski poslanik na našem dvoru Viktor Andrejevič Plotnikov. V spremstvu šela poveljnika našega zunanjega ministrstva dr. Bukovca je stopil iz vlaka in se podal čez peron pred kolodvor. Z njim je bilo tudi ostalo spremstvo, kakor tudi dopisnik ruske agencije Tass. Poslanik Plotnikov se je s spremstvom vred odpeljal s kolodvora v hotel »Union«, kjer so bili zanj že v naprej pripravljene prostori. Se dopolne pa se je odpeljal z avtomobilom na Gorenjsko.

S sovjetskim poslanikom Plotnikom sta se pripeljala v Ljubljano tudi prvi tajnik sovjetskega poslanstva v Belgradu, Patrikijev in poročevalec sovjetske agencije Tass Poletajev.

Včerajšnji letalski napadi na Anglijo

London, 12. jul. Reuter: Letalsko ministrstvo in ministrstvo za državno varnost sta izdala tole skupno sporočilo: Snoči so sovražna letala izvedla napade na mesta ob južni obali in vrgla bombe, ki so poškodovale nekatera poslopja. Bilo je tudi več človeških žrtev. Za operacijo v zraku smo izgubili 4 lovška letala. 2 pilota z lovskih letal sta se rešila. Naša lovška letala in protiletalsko topništvo sta prizadejali sovražniku izgube. Sedaj se lahko sporoči, da je bilo ob operacijah, ki so se včeraj vodile nad našo obalo, zbitih 22 sovražnih letal: 13 bombnikov, 8 lovskih letal in 1 vodno letalo. Od tega števila so jih zbila naša lovška letala 18, protiletalsko topništvo 3, ogledniško letalo obalskega poveljništva pa 1. Ostala sovražna letala so bila tako poškodovana, da ni verjetno, da bi prispela do svojih oporišč.

Predsednik Zveze sovjetskih republik Kalinin je včeraj sprejel prvega jugoslovanskega poslanika v Moskvi, Gavriloviča, ki mu je izročil svoje poverilnice.

Izjava romunskega propagandnega ministra

Obnovev nekdanje Madžarske bi pomenilo obnovev starih krivic

Romunija bi bila pripravljena izmenjati madžarsko manjšino

Bukarešta, 12. julija. m. Romunski minister za propagando Vazil Stoica, je sprejel sinoči tuje časnikiarje ter jim obrazložil romunsko stališče z ozirom na trianonsko mirovno pogodbo in z ozirom na madžarske zahteve, ki naj bi bile podlaga za preureditev Evrope. — Med drugim je dejal:

»Ko se je versailleska mirovna pogodba popolnoma razveljavila, se je na Madžarskem pokazala težnja, da se uničijo tudi sadovi trianonske pogodbe. Toda upoštevati je treba, da je bila trianonska pogodba samo posledica nemogočega stanja in da je popravila zgodovinske krivice, ki so bile prizadejane celi vrsti narodov v tem delu Evrope. Iz pisanja madžarskega časopisja in iz izjav madžarskih državnikov, se jasno vidi težnja Madžarske, da znova ustvari nekdanjo državo krove sv. Stefana, s tem pa — to se razume — obnovi vse prejšnje politične krivice nasproti celi vrsti narodov v tem delu Evrope.

Madžarska je izkoristila mednarodni položaj in je zavzela Podkarpatsko Ukrajino, v kateri žive Rusini, ki imajo prav tako pravico do svobode in do svoje države, kakor kdo drugi.

Ker so bili v Monakovem razgovori med italijanskimi in nemškimi državniki in so tem razgovorom prisostvovali tudi madžarski politiki, se lahko sklepa, da so se razgovori delno nanašali tudi na madžarske revizionistične zahteve. V Bukarešti še ni znano, kakšni sklepi so bili v Monakovem sprejeti, toda Romunija je močno prepričana, da Italija in Nemčija ne bosta podpirali pretiranih madžarskih zahtev, kakor tudi ne poskusa, da bi Madžarska ostvarila svojo nekdanjo državo, ki ni nikdar temeljila na narodnostnem načelu. Državniki osištva, ki svojo politiko postavljajo na načelo narodnosti, bodo vsekakor imeli to načelo v prvi vrsti pred očmi pri madžarskem poskusu po reviziji. Ni izključeno, da bo pri tem prišlo do delne izmenjave prebivalstva v tem delu Evrope. To prebivalstvo tvorijo razne narodne skupine, ki predstavljajo mozaik, v katerem vedno prevladujejo pripadniki narodne države.

Bukarešta, 12. julija. m. Dobro poučeni krogi pravi, da je Romunija po monakovski konferenci pripravljena začeti diplomatska pogajanja za rešitev ozemeljskih vprašanih, in sicer za rešitev, ki bi temeljila na izmenjavi prebivalstva

Seja ljubljanskega mestnega sveta

Ljubljana, 12. julija.

Včeraj ob šestih je imel ljubljanski občinski svet svojo sejo. Župan dr. Adlešič je podal obširno in pregledno poročilo o delu občinske uprave. Najprej se je pomudil pri razstavi protiletalske zaščite, ki je bila na prostoru ljubljanskega velesejma in jo je obiskalo čez 60.000 ljudi. Razstava, ki je imela propagandni in poučni cilj, je uspela, saj pomeni nekaj uvoda za trajno šolo, ki naj bi ljudi seznanila z vsem potrebnim, kar morajo ljudje za primer vojne vedeti. Dalje je župan omenjal akcijo za šolsko pomoč in se zahvalil vsem, ki so pri akciji sodelovali, posebno pa Akademskemu pevskemu zboru. Župan dr. Adlešič se je spomnil tudi novih članov slovenske Akademije in je posebej častital članu mestnega sveta, vseučiliškemu profesorju dr. Francetu Steletu, ki je dobil z imenovanjem v Akademijo priznanje za svoje veliko delo ne samo v prosep slovenske kulture, temveč tudi za svoje nesebično delo za napredek in lepoto Ljubljane. Spričo dejstva, da slovenska Akademija nima zadosti lastnih gnotnih sredstev, da bi mogla v redu opravljati svojo veliko nalogo, je župan dr. Adlešič poudaril dolžnost ljubljanske mestne občine, da to najvišjo kulturno ustanovo izdatno podpira. Kakor je občina že do sedaj vsajljala v proračunu stalne podpore, bo tako storila še vnaprej. Občina bo prevzela častno in neizogibno dolžnost, da bo z drugimi slovenskimi avtonomnimi mesti vred stalno dajala izdatno podporo. Župan dr. Adlešič se je spomnil nato imenovanja predsednika senata gosp. dr. Korošca za prosvetnega ministra in je v imenu občine in občinskega sveta izrekel čestitke gosp. dr. Korošču, ki je častni občan mesta Ljubljane. Zahvalil se je tudi vsem, ki so pomagali k gradnji žal, posebej pa mojstru Plečniku.

V poročilu je dalje omenil priprave za zidavo novih tržnic, kar pomeni le del programa, ki ga misli mestna občina izvesti. Nove tržnice bodo zgrajene po sporazumu prodajalcev in zastopnikov kupcev, ki so vsi izjavili, da bodo nove tržnice ustrezale njihovim željam in zahtevam.

Med vrsto del, ki jih bo občina izvedla, je treba posebno omeniti gradnjo novih 50 stanovanj za revne in delavske družine. Občina je bila v ta namen najela posojilo pri Borzi dela. Zgrajen bo tudi nov most čez Gruberjev prekop, in sicer med Streliško ulico in Hradskega vasio. Dalje bo občina zgradila dom za onemogle na Bokalcih.

Končno se je g. župan v svojem poročilu spomnil tudi umrlih slovenskih kulturnih delavcev in ljubljanskih meščanov, katerih spomin so občinski odborniki počastili s »slavac«.

Poročevalec finančnega odbora prof. Dermastja je povedal, da bo občina porabila za gradnjo tržnic okrog pet in pol milijona dinarjev. Najela bo novo posojilo. Dva in pol milijona dinarjev bo vzela v ta namen iz 15 milijonskega posojila pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev. Iz tega posojila bo občina porabila devet milijonov za tlakovanje Tyr-Seve ceste. dva in pol milijona za tržnice, ostalo pa za ureditev kanalizacije Opekarske ceste in za tlakovanje Zaloške ceste ter za ureditev kopalnice v Kozelji. Obenem je finančni odbor predlagal najeljeto posojilo 1 milijona dinarjev pri Borzi dela za gradnjo delavskih stanovanjskih hišic. Okrog gradnje delavskih stanovanj in hišic se je vnela daljša razprava, v kateri so govorniki predlagali, naj bi občina še v večji meri gradila cenena stanovanja, ker so socialno šibki sloji v veliki stiski.

Sledila so nato poročila posameznih odsekov. Med drugim je bilo sporočeno, da je banska uprava zahtevala od mesta potreben svet za gradnjo nove ženske gimnazije. Banska uprava in mestna občina sta izbrali prostor, toda lastnik dr. Kaiser sveta ni hotel prodati občini. Zaradi tega je banska oblast odredila, da se mora proti lastniku uvesti razlastitveno postopanje. Svet leži na vogalu Marmontove ulice in Lepega pota in meri nekaj manj kot 5947 kv. metrov.

Na tajni seji so bili določeni nekateri novi odbori, obenem pa rešene tudi nekatere prošnje mestnih uslužbencev.

Soseda je najprej z nožem napadel, nato se pa obesil

Posledice prepira med dvema posestnikoma zaradi vozne pravice na zasebni poti

Maribor, 12. julija.

Dogodek, ki se je zgodil v Selnici ob Muri te dni, potrjuje, kako nevarni in usodni postanejo včasih prepri, ki se na kmetih le predradi pojavijo zaradi uporabljanja zasebnih poti. Tak spor sta imela tudi posestnika Ferk Leopold in Alojz Špelce, oba iz Selnice ob Muri. Čez Ferkovo posestvo vodi pot do gozda, ki je Špelceva last. Po tej poti je Špelce vozil iz svojega gozda drva in streljo. Tako so delali tudi njegovi predniki. To posestvo je Ferk kupil šele pred nekaj leti. Čim je posestvo postalo njegova last, je hotel Špelcu onemogočiti uporabo poti, ki da je njegova privatna last. Špelce mu je pa dokazal, da so njegovi predniki že nad 50 let uporabljali to pot in da ima zato tudi on kravico do uporabe, čeprav ta pravica nikjer ni vknjižena. Ferk je uvidel, da Špelcu uporabe poti ne more zabraniti in ga je zato močno zasovražil. Del tega sovrašstva je prešlo tudi na Špelcevo ženo, kar se je pokazalo dne 7. julija, ko je prišlo do usodnega obračunavanja.

Tega dne zvečer sta se Špelceva vračala proti domu. V njunem spremstvu je bil tudi delavec Ivan Mihelac. Nedaleč od svojega doma se jim je pridružil tudi Ferk. Med njim in Špelcevima je kaj kmalu zopet prišlo do prepira, v katerem je Ferk dejansko napadel Špelcevo. Ta se mu je spretno ubranila, kar je Ferk tako razkačilo, da je potegnil nož in z njim Špelcevo težko ranil na desni strani vrata. Dejanje je izvršil s tako bliskovito naglico, da ga ni bilo mogoče preprečiti. Špelceva je napravila še nekaj korakov, nato pa se je zgrudila. Prenesli so jo takoj v bližnjo hišo ter poklicali šentilskega zdravnika dr. Sevska. Ta ji je rano obvezal in izjavil, da bi bila žena izkrvavela, da ni bilo takojšnje zdravniške pomoči.

Ferk se je takoj po napadu umaknil. Verjetno je slutil, da je Špelcevi zadal težko rano, ki bi utegnila imeti smrtne posledice. To ga je menda tudi spravilo v obup. Odsel je na svoj dom in se tamkaj obesil ter tako sam izrekel in izvršil sodbo nad seboj.

S tovornim avtom podri barako

Maribor, 11. julija.

V Slovenski Bistrici imajo avtoprevozniki podjetje, čigar solastnik je Janez Slokan. Čeprav je mož udeležen pri takem podjetju, vendar ne zna šofirati oziroma za tak posej nima izpita in tako seveda tudi ne dovoljenja. Podjetje s svojim tovornim avtomobilom nima ravno sreče. Ze večkrat so imeli z njim nesreče. Največja je bila brez dvoma ona v Slivnici pri Mariboru, ko so na njem prevažali udeležence tombole v Mariboru proti Slov. Bistrici. Kakor je znano, se je na tovrnem avtomobilu na nekem ovinku pri Slivnici odprla stranska ograja in velika večina potnikov je padla na tla. Ena oseba je bila pri tem ubita, več drugih pa je bilo lažje ali težje poškodovanih. Ker je sedaj drugi solastnik avtomobila na orožnih vajah, je Slokan hotel s tovornim vozilom obratovati sam, da ne bi utrpel večje škode. Danes zjutraj ob 6 je sedel v avto in ga pogнал po glavni cesti Slov. Bistrice. Ker je mož slab vozač, je zavozil najprej v kup gramoza v bližini parka na glavnem trgu. To je imelo za posledico, da je izgubil oblast nad vozilom, ki je zavozilo v park in s tako silo treščilo v barako, v kateri ima Emil Dorn svojo branjarijo, da jo je porušil do tal. K sreči se je dogodek pripetil v zgodnjih urah, ko še ni bilo nikogar v baraki.

Sirite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

»Niti v glavo mi ne pade. On bi rad kupil avtomobil samo zato, ker ga nagovarja njegove dekle. Sam ga ne more kupiti. Če bi ga pa mogel kupiti, pa naj rajši daje meni po pet šilingov na teden več.«

»Krasen avtomobil, ti pravim.« se je hvalil Terry, ki je bil zaposlen v neki garaži; »porabi vsega skupaj samo pet litrov bencina, vozi pa s hitrostjo pet in štirideset kilometrov.«

Novo pečena gospa Ruvan je dokazala, da ni dosti izkušena.

»Pa zakaj nočeš, Janette? Hary je tudi obljubil avtomobil.«

Hary ni hotel pustiti napačnega vtisa pri svojih sorodnikih in zato je pristavil: »Da, kadar bova odplačala hišo.«

»In kako dolgo bo to trajalo?« se je hitro vtknila Alice. »Dvajset let, najmanj pa petnajet.«

Eva je presenečena pogledala svojega moža. Toda ta je bil jezen in je odvrnil Alice: »Ti moraš stalno povzročati prepire. Tudi ti si Jacka vzela samo zato, ker je imel trgovino. Čudno je le, da jo še vedno ima, ko pa ti tam vse komandiraš.«

Alice se je dostojanstveno vzravala.

»Če me tukaj mislite žaliti, potem nimam več kaj iskati.«

»Nikar ne delaj zgage, Alice.« se je vtknil Jimm. »Ti boš ostala prav tako kakor mi, ker hočemo vedeti, za kaj gre. Torej pusti te prepire. Smo jih že sitni. Biti moramo slozni. Odložite prepire za poznejši čas. Lepo bi bilo videti, če bi kdo nasrkval zdajle pogledal in bi videl vaše obraze, ki so takšni, kakor da bi hoteli drug drugemu odgrizniti glavo.«

»Jim ima prav.« se je oglašila Sally. »Delati se moramo, kakor da bi živeli v najlepši slogi.«

»Naredite vsi prijazne obraze.« je pristavil Tom. »Smej se, Harry, in ti, Jimmy. In Alice! Znaniti bomo danes drug drugemu potrebni.«

»Samega sebe moramo vsi pokazati v najlepših barvah.« je začel Terry, prodajalec avtomobilov, razlagati svoje mnenje. »Če nas čaka prijetna novost, potem je toliko boljše. Če pa nas čaka kaj neprijetnega, potem pa...«

»Kaj gobeždaš, ga je prekinila Alice. »Ti si sicer moj polbrat, toda kakor te človek pošlusa, misli, da si od iste matere. Prav tako si neumen kot Jimmy in prav tako gobeždaš kakor Harry...«

Ljubljana od včeraj do danes

Ljubljana, 12. junija.

Po hudih deževnih dnevih je bil včerajšnji dan zopet izredno vroč in zato kopalcem prav povšeči. Davi pa se je vremo začelo zopet kisati in ni nič kaj prijetno. Vsi ljudje se tolažijo, da bo kmalu končan Medardov vremenski režim in da bo nato pritisnila prav poštna vročina. V teh časih ljudje mnogo modrujejo in govorijo o vseh mogočih stvareh, o vseh mogočih prerokovanjih in pojavili so se tudi vremenski preroki, ki nam napovedujejo slabo letino in celo lakoto. Takim prerokom bi človek najrajši privoščil, da bi jih posteno namazali z leskovim oljem. Sicer se v Ljubljani razvija vsakdanje življenje takole po gotovem receptu. Ni mnogo pretresljivih dogodkov.

V Sloveniji je 63 kinematografov

Tam v prijetnih »Rožcah« unionske restavracije je bil včeraj občni zbor Zdrženja kinematografskih podjetij dravske banovine. Bil je to 5. redni občni zbor. Udeležba je bila primerna. Bilo je nad 30 delegatov in zastopnikov podjetij. Podana so bila poročila upravnega odbora Zdrženja, ki so bila prav obširna in mestoma zanimiva. Zanimiva je okolnost, kako vplivajo zunanji svetojni dogodki na razvoj podjetij in kako so včasih težke nepravilne, da podjetja dobe primerne in dobre filme iz zunanega sveta. V Sloveniji imamo sedaj 63 obratovalnih kinematografov. Občni zbor je trajal od 10 do 14. Razvile so se živahne debate o vseh aktualnih vprašanjih. Potrjen je bil stari odbor s predsednikom Milanom Khamom na čelu.

Kinopodjetniki za domačo filmsko produkcijo

Na občnem zboru Zdrženja kinematografskih podjetij dravske banovine je bila med drugim sprejeta tudi kratka resolucija, ki naglašala dobesedno:

»Kinematografski podjetniki dravske banovine ugotavljajo na svoji današnji skupščini, da še po 20 letih v Jugoslaviji ni prišlo do stalne domače filmske produkcije. S tem ni mišljeno, da bi morali izdelovati kompletne filme, do česar bi že bili lahko napredovali v tej dobi, ampak brez-pogojno bi morali doseči vsaj to, da bi imeli stalen domači žurnal. Ta žurnal, ki bi bil lahko izpopolnjen s tujimi aktualnimi prizori, naj bi bil prvenstveno usmerjen v narodni pravec.«

Pokojninski zavod zasebnih nameščencev

Pokojninski zavod zasebnih nameščencev bo v nedeljo na svojem 19. občnem zboru polagal račun o delu v preteklem letu. Izdano je v tisku prav obširno in pregledno poročilo. Za občni zbor vlada med merodajnimi in interesiranimi krogi veliko in napeto zanimanje. Premožnje zavoda, ki skuša vedno previdno nalagati svoje kapitalje, znaša sedaj 522 milijonov, premoženje prejšnjega leta je bilo po bilanci cenjeno na 484 milijonov dinarjev.

Zavod je mnogo investiral v razne nepremičnine, ki jih cenijo na okoli 99 milij. din. Zavod ima sedaj 12.968 zavarovancev, od teh jih je iz Slovenije 10.162, ostali odpadejo na Dalmacijo. Skupno število rentnikov znaša sedaj 2510.

Dan brez hušjih nesreč

Minil je včerajšnji dan brez hušjih nesreč v mestu in bližnji okolici. Reševalna postaja sicer ne miruje, toda ni zapisala nobene nesreče do davi. Iz bolnišnice javljajo, da so tam sprejeli tri ponesrečence.

Težka je služba železničarjeva. Stari rek pravi: »Železničar stoji z eno nogo v kriminalu, z drugo v grobu.« Na naših železnicah res nimamo hudih železniških katastrof, toda mnogi uslužbenci se ponesrečijo tako, da sta ga dva odbijača pritisnila v prsni koš. Sreča v nesreči je bila, da ni Smole prišel ob življenje. — Nenavadno nesrečo je doživel delavec Lojze Triller iz Preske pri Medvodah. Z zarjavelo žico se je zboldel v desno oko tako, da je nevarnost, da ne pride ob vid.

Ponesrečil se je dalje posestnik Andrej Arko, doma v Lipovčici pri Sodražici. Padel je po stopnicah ter si polomil rebro in hrbtenico.

Skočila je v Ljubljano

Čudno zgodbo pripovedujejo ljudje, bivajoči tam na Zaloški cesti v bližnji splošne bolnišnice in naprej. Neko mlado dekle je včeraj skočilo z mostu, ki veže Zaloško cesto z umobolnico, v smrdljivo in umazano Ljubljano. Dekle pa so kmalu potegnili iz Ljubljane in jo ohranili pri življenju. Lepa obleka je bila vsa umazana. Dekle se je jezilo nekaj časa, potem pa se je reševalcu nasmešnilo in se mu zahvalilo: »Hvala lepa! Nikdar več ne bom šla v smrdljivo Ljubljano!«

Razne tatvine koles

Policija pravi, da je bilo včeraj izvršenih več aretacij. Aretirani so bili mnogi mali uzmovčini in postopači. Danes zjutraj je policija priredila posebno racijo nad postopači in beraci. Zadnji čas je bilo zopet ukradenih več koles. Pred glavnim kolodvorom je nekdo odpeljal Silvestru Grčiču moško kolo znamke »Steyer«, vredno 500 din. Iz veže Kolovratove gostine je kolesarski tat izmaknil kolo »Walfenrad«, črno pleskano in vredno 600 din. Kolo je bilo last Josipa Hama. — Na aerodromu pa je tat izmaknil Mariji Vidmarjevi moško kolo, vredno 800 din. Kolo je znamke »Trezza«. — Ivanu Piskarju, pekovskemu mojstru na Tyrševi cesti je tat odpeljal 1400 din vredno kolo znamke »Peugeot«.

Varnostne oblasti zasledujejo cigana Valentin Brajdiča, ki je bil rojen l. 1900 nekje pri Trebnjem, je sin Mice, dalje Karola Brajdiča, rojenega 1900 neznano kje, listine pravijo, da v gozdu pri Kočevju, Miho Hudoroviča, starega okoli 45 let, rojenega nekje pri Kočevju in 37 letno Angelo Hudorovičev, ki so vsi osumljeni, da so vlomili v gostilno Rudolfa Miksa v Malem Slatneku pri Novem mestu ter mu odnesli trovratno, skoraj novo harmoniko. Isto noč so ti cigani vlomili tudi v čevljarsko delavnico ter pokradli mnogo čevljev in usnja v skupni vrednosti 445 din. Isti cigani so vlomili tudi v krojaško delavnico Antona Avseca v Smihelu pri Novem mestu in pobrali za 5000 dinarjev raznega blaga.

Naše narodno gospodarstvo

Lep vpogled v stanje našega narodnega gospodarstva nam odkrivajo mesečne statistike OUZDa. Za letošnji april so zdaj izšli podatki. Slika je takale:

Povprečno število zavarovancev OUZDa je znašalo v aprilu 1940 skupno 105.639 oseb, to je + 6.864 več od istega meseca lanskega leta in + 8479 več od marca t. l.

V konjunktornem pogledu so najbolj napredovale sledeče industrije: gradnja žel. cest in vodnih zgradb za + 5108 delavcev, javni promet za + 1789 delavcev, gozdno-žagarska industrija za + 659 delavcev, nazadovale pa so sledeče industrije: kamenja in zemlje za — 531 delavcev, tekstilna za 320 delavcev, predelovanje lesa in rezbarstvo za — 256 delavcev itd.

V sezijskem pogledu so najbolj napredovale sledeče industrije: gradnje nad zemljo za + 3.639 delavcev, gradnja žel. cest in vodnih zgradb za + 1940 delavcev, gozdno-žagarska za + 923 delavcev, kamenja in zemlje za + 838 delavcev, javni promet za + 423 delavcev; nazadovale pa so: trgovina za — 80 delavcev, kože in gume za 45 delav., grafična za — 31 delavcev itd.

Šah

Prepričevalna zmaga Botvnika nad Rogozinom

Pred nekaj dnevi smo poročali na tem mestu, da sta ruska šahovska mojstra Botvnik in Rogozin priredila dvoboja za prvenstvo Rusije. Zdal je ta dvoboj po dvanajstih partijah — kolikor je bilo dogovorjenih — končan. Zmagal je, kakor je bilo pričakovano že po izidu prve polovice te takme, Botvnik in sicer zelo prepričevalno. Od dvanajstih dosegljivih točk jih je dobil kar 8 in pol, Rogozin pa le 8 in pol. Botvnik ni izgubil niti ene igre, pet jih je dobil, sedem pa jih je ostalo neodločenih. Večkrat ga je Rogozin, ki vsekakor tudi ni slab igralec, spravil v velike težave, pa se mu je vselej posrečilo izmuzniti vsaj v remis. Rogozinu je tako spet enkrat ušel naslov velemojstra. V zvezi s tem dvobojem poročajo, da je Botvnik zdaj, po njegovi sijajni igri sodč, med prvimi, ki bi bili upravičeni potegovati se za naslov svetovnega prvaka. Če to tudi res doseže, potem svetovno prvenstvo v šahu še ne bo padlo iz ruskih rok. Pravijo, da je Botvnikova sedanja igra tako močna in duhovito prekanjena, da temu velemojstru na svetu razen Aljehina najbrž že več ni nihče kos.

Drugo moštvo Central. šah. kluba je prišlo v prvi razred

V Ljubljani je šahovsko življenje zadnje čase še kar nekam živahno. Na vrsti je bilo dvokrožno tekmovanje med drugo postavo Centralnega šah. kluba in mladinskim odsekom ljubljanskega šah. kluba. Igrali so na osmih deskah. Izid te šahovske tekme naj bi odločil, kateri teh dveh tekmecev naj pride v prvi razred. Pri prvem dvoboju je bil kakor znano, dosežen neodločen izid v razmerju 4:4, drugi pa se je končal s 5:3 za drugo moštvo Centralnega šah. kluba, ki si je tako priborilo vstop v prvi razred. O mladinskem odseku ljubljanskega šah. kluba lahko rečemo, da je imelo kar malo smole. Kljub temu, da je ta odsek odigral šest kvalifikacijskih tekem in izgubil samo zadnjo, ni prišel v prvi razred.

»Koliko?« se je komaj elišno oglašil Harry kot prvi.

»Petdeset tisoč funtov šterlingov.«

V sobi se je tedaj zaslislalo več vzdihov. Jim je pogledal Janetto, Tom svojega brata Terryja, Alice svojega moža, Harry pa svojo mlado ženo, Edwin je motril Huberta, ki se je smehljaj Sally.

»Petdeset tisoč funtov, to je krasno.« je končno prekinila malko Janette. »Toda, koliko dobi veak od nas?«

»Po določilih oporoke se bo ta znesek razdelil na enaice deleže zakonitim naslednikom Thomasa Ruvana,« je pojasnil Hubert.

»Zakaj pa je to tako izraženo?« je vprašal Jimmy. »Ali se je morebiti pojavila še kaka ovira?«

»Nobena. Da bi bilo vse jasno in nedvoumno, sem poklical odvetaika svojega očeta k večerji. Ta vam bo za mizo pojasnil vse podrobnosti. Moj oče je obudoval vašega očeta, dokler je bil še majhen, in ga je smatral za junaka. Ko je vaš oče po sporu z našim dedom zapustil dom, ga je moj oče ohranil v lepem spominu. Občudoval ga je do konca svojega življenja. Kolikor vem, se pozneje ni nikdar več srečala v življenju. Moj oče je predobro poznal svojega brata, da bi mu ponudil kakšno pomoč, katera bi bila podobna miloščini.«

»Zadnja leta se je moj oče zmerom pogosteje spominjal svojega brata, kate-rega obličje je čisto izgubil iz spomina.«

»Tako,« je vekočila v besedo Eva. »Zmeraj imaš kaj povedati. Pogled samo, koga si ti izbrala.« Prezirljivo je pokazala na Jacka Boleya. »Pa še tega si prav gotovo s silo odvlekla v klavcino.«

»Zato, ker je imel trgovino,« je pristavil Edwin.

To je pa višek vsega, si je mislila Alice. Z velikimi koraki je stopila proti vratom. Večna tajnost bo ostalo, ali je tedaj zares mislila oditi. Ko je položila roko na kljuko, pa so se vrata od zunaj odprla.

V sobo je vstopil mlad mož. Polahko se je priklanjal, ko si je povrsti pazljivo ogledal svoje goste.

»Oprostite mi zamudo. Jam sem vaš sorodnik Hubert Ruvan.«

2. poglavje. Nenavadna zapuščina.

Hubert Ruvan je bil visok, vitek mlad mož, ponosnih potez z majhnimi brki. No-sil je sivo obleko. Ko je zaprl vrata za seboj, se je Alice prva zavedala.

»Res? Vi ste naš sorodnik? Zanimivo. Potem bo že tako, da ste sin od brata našega očeta. Naš oče je redkokdaj govoril o njem, o svojem bratu mislim. Vedel pa je, da ima brata.«

Hubert se je nasmešnil.

»Da, točno tako. Vaš oče Thomas Ruvan je bil starejši sin Stephana in Elizabete Ruvan.« Tedaj je pogledal ljudi okrog sebe. »Ali ne bi sedli, prosim vas? Potem vam bom pojasnil, zakaj sem vas

poklical semkaj.«

Jimmy in Janetta sta s Sally v eredi sedla na divan, ostali pa so se veseli na naslonjače v krogu okoli mladega Ruvana, ki je stal naslonjen ob kamini. Med tem, ko so se ostali vsedali, se je njegov pogled ustavil na Sally, katero je dolgo opazoval. Ostal je še naprej ljubezljiv, toda njegova ljubeznivost se je močno ohladila, ko si je od blizu ogledal vse svoje sorodstvo.

»Moj oče Fred je bil pet let mlajši od svojega brata Thomasa. Umril je lani.«

»Aha!« ga je prekinil Edwinov vzklík. »Vi mislite Freda Ruvana, ki je bil milijonar in lastnik rudnikov?«

»Da, to je bil moj oče,« je potrdil Hubert. »Sedaj pa, ko veste, kdo je bil, pa se boste morebiti spomnili poročil v časopisju, ki so se pojavila lani po njegovi smrti.«

»Da, sedaj se spomnim.« Terry je razburjeno vstal. »Vi mislite na »nenavadno zapuščino nekega milijonarja«, kakor je bilo zapisano v časopisih. Zapustil je veliko veoto, ne vem že več koliko tisoč funtov, za nek določeni namen, o čemer pa ni bilo nič točnega znano. Ljudje so ugibali vse mogoče stvari... Ali je morebiti vse tisto zapustil nam?«

V sobi je nastal molk. Šele čez kratek čas je Hubert prekinil tišino:

»Da.«

V sobi je spet nastopila tišina. Nekdo je samo globoko vzdihnil, kakor da ar bi mogel dobiti zadosti zraka.

Dardanele – ožina večnih sporov med državami

Pravijo, da se Rusi še danes drže načela Petra Velikega: »Ne zahtevamo zemlje, temveč vode!«

Te dni so se razširile govorice, da name-rava Rusija poslati Turčiji ultimativno zahtevno, naj ji odstopi Dardanele, oziroma dovoli svobodno prehod za ruske ladje skozi to važno pomorsko ožino na vzhodnem koncu Sredozemskega morja. Nekateri glasovi so celo trdili, da je Rusija tak ultimatum Turčiji že poslala, a so takšne govorice turške pristojne oblasti najodločneje zavrnila. Sedanja dogodka, ki se s tolikšno naglico odvijajo, da jim človek komaj sledi, pa čedalje bolj kažejo, da le ni več daleč dan, ko bo Rusija res skušala, če drugače ne bo šlo, tudi s silo uresničiti svoje večstoletne želje in si izvojevati prosto pot skozi Bospor in Dardanele na Sredozemsko morje, pa če bo to drugim državam, ki si laste izključno oblast v Sredozemlju, prav ali ne. Ker je te dni vprašanje Dardanel tako zelo stopilo v ospredje, naj se nekoliko približje seznanimo s temi morskimi vrati.

Za Gibraltarjem in Suezom so Dardanele najvažnejša točka v Sredozemlju. Gospodar Dardanel je obenem tudi gospodar Črnegega morja. Konferenca v Montreuxu je dala to veljavno ožino, ki je bila vedno predmet sporov med velesilami, Turčiji. Toda že takrat se je pojavilo zaradi tega nezadovoljstvo v angleški in italijanski admiraliteti. Kazalo je, da se bosta obe velesile spopadli pred Dardanelami in potegnili v boj tudi Turčijo in Grčijo. Poleg tega se je oglasila še Sovjetska Rusija z zahtevno, da moro dobiti njena mornarica popolnoma prosto pot do Sredozemskega morja. Načelo Petra Velikega. »Mi ne zahtevamo zemlje, temveč vode,« je ostala tudi današnji Rusiji.

Ključ Azije in Evrope

Da je ostala Turčija po svetovni vojni z eno nogo tudi v Evropi, se mora zahvaliti sa-

mo dejstvu, da se velesile nikakor niso mogle sporazumeti glede Dardanel. Pa saj se vendar ne morejo že dolga stoletja. V bojih proti Turkom so se vedno bale, da bi katera od njih izvojevala končno zmago in postala tako nekoga dne lastnik tega ključa Evrope in Azije. Lausanska konferenca 1923. leta je določila v Dardanelah demilitariziran pas, dolg 40 km, tako da so mogle vse ladje svobodno in neovirano pluti iz Egejskega morja v Marmorsko in skozi Bospor v Črno morje ter obratno. Izvajanje določb te konference bi morale jamčiti Italija, Anglija, Francija in Japonska z vso svojo oboroženo silo.

Turčija je neprestano zahtevala dovoljenje, da bi smela zopet zgraditi utrdbe na obalah te morske ožine s 3500 m širokim vhomom.

Stare in najsodobnejše utrdbe

Okrog tega naravnega prekopa med Evropo in Azijo so bile vedno trdnjave. Sledovi utrdb na dardanelskih obalah vodijo v sivo pretečnost. V zadnjih letih je zgradila Turčija najmo-dornejše utrdbe. Na polotoku Galipoli, ki leži na severni, evropski strani, kjer so bili v svetovni vojni hudi boji, je že narava sama poskrbela za obrambo. Srme in visoke obale, ki so dobile še okrogle stolpe s težkimi topovi, morejo v polni meri zaščititi dostop k tej ožini z boka. Evropska in maloazijska obala, ki tvori rita nekaj zid ob dardanelski ožini, imata že na njenem čelu dva silna strtažarja, Kap Hele in Kum Kale.

Te dve utrdbi spadata med najsodobnejše in najmočnejše sploh. Na galipoljskem grebenu okrog Kapa Hele je kakih 20 utrdb, Kap Hele sam pa ima 13 najtežjih obalnih topov. Na sosednji strani pa je Kum Kale z enajstimi podobnimi topovi. Vzhodno so 4 močne trdnjave, galipoljsko stran pa varuje še 28 različnih utrdb na kraju, kjer je ožina najširša (7200 m). Tu bi sovražnika pred desetimi polji min pričakoval del turške vojne mornarice, v prvi vrsti nekaj podmornic. Tudi najmočnejši nasprotnik se ne bi mogel prebiti skozi dvojni pas utrdb (20 jih je na malo-azijski strani), obalnih baterij (na vsaki strani okrog 30 topov) in min do najširše ožine (1000 metrov) med Kild Baro in Čanko. Od tu pa se veriga utrdb vleče na obalah Farmorskega morja do širine Nagare.

Čeprav se morda zdi, da je vsa ta obramba naperjena proti sovražniku iz zunanje, egejske strani, ne smemo pozabiti, da tudi vhod iz črnomoške strani: n' zavarovan že pred samim Carigradom. Štiri velika polja min zapirajo pristop k Carigradu, cela vrsta prenovljenih utrdb na azijski in evropski obali bi skušalo preprečiti vdor ruske vojne mornarice v Marmorsko morje. Po nekaterih virih ima Rusija zdaj v Črnem morju okrog 150.000 ton brodovja s 100 podmornicami.

Dardanele se zde res skoro nezavzetne. Vendar je rekel francoski admiral Darlan pred tremi leti, da ni na svetu trdnjave, ki bi bila nezavzetna, če so njena obrambna sredstva šibka. To je bilo v polni meri tudi dokazano v sedanji vojni. Za uspešno obrambo Dardanel bi bila potrebna večja mornarica kakor jo ima Turčija in več protiletalskih topov, kot jih ima vsa turška protiletalska obramba.

Ruski letalski general razlaga

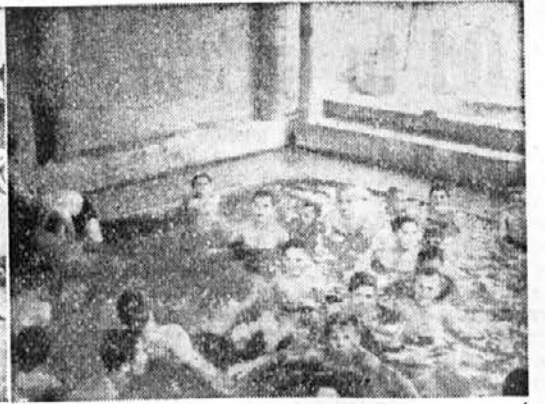
Zakaj je nemška vojska tako uspešna

Glasilo sovjetske vojske »Krasnaja zvezda« objavlja zanimiv članek, ki ga je napisal ruski letalski general Tatarenko in ki v njem razpravlja o sodobni umetnosti vojskovanja. Pisec tega članka se najprej obširno bavi z zadnjimi nemškimi vojaškimi operacijami na evropskem Zahodu in pravi, da se imajo Nemci zahvaliti za svoj uspeh pri teh vojaških operacijah predvsem hitremu nastopu in ogromni premoči svoje vojske. Ugotavlja, prednost nemškega poveljstva obstoji v tem, da je znalo izrabiti vse možnosti nove vojne tehnike, ki se je uveljavila tudi že v prejšnji svetovni vojni.

Nemci so pokazali — nadaljuje svoja izva-janja omenjeni sovjetski letalski general — čisto nov način, kako se v sodobnem vojskovanju uporabljajo letala, tanki, motorizirani oddelki, kako se pošiljajo transporti vojaštva in vojnega materiala in kako se je treba posluževati radia in padalcev. Bliskovita naglica, s katero so bile izvedene nemške vojaške operacije, sovražniku ni dala časa, da bi mogel pravilno oceniti položaj in da bi se odločil tako, kakor bi bilo potrebno. Nemško prodiranje je dokazalo, kako pravilno je bilo, da so prevzajali čete po zraku in jih tudi po zraku preskrbovali z vsem, kar pri vojskovanju potrebujejo. To bi se lahko imenovalo »navpična obkolitev« sovražnika ali »obkolitev od zgoraj«. Ta navpična obkolitev je na ta način postalo dejstvo in je bila uspešna celo v tistih krajih, ki so zelo

Jeseniški otroci na počitnicah v Dolenjskih Toplicah. — Po veliki večini so to otroci delavskih staršev

Filmi, ki bodo pričali...

Tudi filmanje sedanjih vojaških spopadov zahteva dosti junaštva

Sedanjih bojev na suhem, na morju in v zraku ne gledajo od blizu samo oni, ki je od njihovega junaštva in orožja odvisen izid vojne ali vsaj te ali one bitke, torej vojaki sami, pač pa tudi tisti, ki so se tja podali samo zaradi tega, da posamezne spopade vjamejo na filmski trak in njihovo pravo sliko prinesejo pred oči tudi svojem doma, da bodo vedeli oni in njihovi potomci, kaj se je leta 1940 odigravalo po svetu. Tudi za ta posel je treba dokaj korajžje, ne samo za dejanski boj, saj so isti, ki snemajo filme sedanjih bojev, prav tako izpostavljeni nevarnosti, kakor vojaki sami, pa naj bo to na suhem, na morju ali v zraku. In filmi bodo vredni toliko več, čim bližje resničnim bojev so si upali njihovi ustvaritelji.

Med italijanskimi poročili smo našli tudi vesti, ki govorijo o tem, s kolikim junaštvom so se podali nekateri Italijani filmanje sedanje spopade na južnih bojiščih, na Sredozemskem morju in v Afriki, ali pa v zraku nad njima. Eno teh poročil pravi: Nekaj Italijanov, ki so se specializirali v snemanju filmov, je ustvarilo zanimiv film o sedanjih italijanskih operacijah na kopnem, na morju in v zraku. Zdej ta dokumentarni film razvijajo in ga bodo v kratkem začeli vrzeti po italijanskih kinogledališčih. Tvorci tega filma so delila junaštvo v italijansko vojsko, kar se najbolje vidi iz tega, da je bilo nekaj oseb, ki so sodelovali pri snemanju tega filma, ubitih ali vsaj ranjenih.

Neko drugo poročilo pa se glasi: Minister za italijansko Afriko je izročil Mussoliniju dokumentarni film, ki ga je izdelal Nemeec Leopold Röck. Mussolini se je tudi sam udeležil predstave tega filma, potem pa je mini-

stru za italijansko Afriko naročil, da mora ustvaritelju tega filma izraziti njegovo veliko zadovoljstvo nad tem delom. Imenovanemu Nemeecu naj tudi naroči, naj izdela še en film, v katerem naj bi igrala glavni vlogi Nemeec in Italijan. Dejanje novega filma pa naj bi se odigravalo v Abesiniji. Namen tekega filma bi bil, ohraniti svežu dokaz lojalne iskrenosti in sodelovanja obeh zaveznških narodov.

Nemara pa le še ne veste

Otok Madagaskar je 400 km oddaljen od afriške celine, ima pa čisto evojstveno živalstvo in rastlinstvo, da ga mnogi smatrajo za popolnoma samostojno celino. Od glavnih afriških zveri ne živi nobena na Madagaskaru, čeprav ima vse klimatske

Predor pod Panamskim kanalom. Načrt predora pod Rokavskim zalivom med Francijo in Anglijo ni nov in so zagovorniki zanj vedno številnejši. V zadnjem času se govori o predoru pod Panamskim prekopom. Načrt je predložila Zedinjenim državam panamska vlada in bi njegova izvedba stala okroglo 2.000.000 dolarjev. Prekop je dolg 81 km in ga letno prevozi 6500 ladij. Pod kanalom bi prevažali predvsem avtomobile.

Skorpion — samomorilec. Ze rimski pisatelj Plinij piše nekeje o tem, da napravi skorpion, ako je od vseh strani obdan z ognjem, iz katerega se ne more rešiti, samomor s tem, da ei zabode lastno želo v telo. To Plinijevo ugotovitev potrjujeja sedaj dva afriška misijonarja, ki sta ujeta živega skorpiona. Okrog skorpiona sta namreč v krogu s primerno širino postavila žareče oglje. Krog je bil tako velik, da se je skorpion po njem neovirano gibal. Skorpion je sprva tekal sem in tja, ko pa je uvidel, da ne more nikjer ven, se je postavil na sredo kroga in se z lastnim želom zabodel v tilnik.

Železo iz cimenta? Iz Kopenhagena poročajo, da se je inženirju Gunariju Larsenu posrečilo iznajti postopek, da se pri izdelovanju cimenta more pridobivati železo. Neke znana livarna železa pri Kopenhagenu baje že na ta način pridobiva železo. Novo železo pa je jako neenakomerno in ga ni mogoče uporabljati kot lito železo. Sicer pa pravijo, da se prav nič ne razlikuje od navadnega evropega železa.

Program radio Ljubljana

Petek, 12. julija: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Naši zbori (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opol-danski koncert Radijskega orkestra — 14 Poročila — 14.10 Turistično poročilo — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Zagrebški proračun pred 400 leti (Srdja Djokič, Zagreb) — 19.40 Objave — 20 Navodila planincem — 20.10 Ali se more žena uveljavljati v vsaki obrti (gđ. Fr. Gruden) — 20.30 Violinski koncert: g. docent Karlo Rupel, pri klavirju prof. M. Lipovšek — 21.15 V sodobnem ritmu (plošče) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za boljšo voljo (Radijski orkester).

Drugi programi

Petek, 12. julija: Belgrad: 20.10 Zbor. — Zagreb: 20 Chopinove skladbe. — Sofija: 20 Rossini-jeva opera »Sevillski brivci«. — Praga: 20 Filh. koncert. — Trst-Milan: 22.10 Simfonični koncert. — Rim-Bari: 21 Lahka glasba. — Budimpešta: 21.10 Violina. — Bukarešta: 19.55 Leoncavallova opera »Bajazzoc. — Sottens: 21.45 Ravelove skladbe.

lahko vzelo večje breme.

V Hartumu, kjer se stekata Beli in Sinji Nil, sem prebil pet dni v postelji, v izbornem hotelu, nadaljnjih šest dni pa v oddihu in razkošnem uživanju svežega sočivja, čistega perila, kopeli in miru. Podpolkovnik Whitby, angleški vojaški zdravnik, mi je nujno odsvetoval, da bi se vrnil na abesinsko višavje. Tudi dr. George Crile iz Clevelanda, ki se je odpravljal na znanstveno potovanje v Tanganiko, mi je odsvetoval. Dejal je, da je moja kri polna utrujevalnih strupov, in da se bom moral zaaten čas ogibati slahernega napora.

Ko sem se zadosti opomogel, sem letel po Nilu navzdol v Kairo, ostal tam dva tedna v miru, potem pa odletel čez Sredozemlje v Evropo in v London.

Pravica Italije.

Kar sem bil zvedel o Abesiniji in Abesiniji, je razpršilo moj začetni odpor proti italijanskemu osvajanju. Nisem se mogel še sprizniti z očitnim prelamljanjem pogodb, ki je kar naprej izpodkopalvo mednarodno zaupanje in pisane sporazume med narodi. To zaupanje je bilo že zelo oslabiljeno zaradi japonskega posega v Mandžurijo, zaradi razveljavitve pogodb o zaveznških dolgovi, zaradi nemških korakov proti versailleski pogodbi in drugih svojevoljnosti zoper mednarodne sporazume. Taka dejanja so za zmeraj raztrgala omrežje pogodb, spleteno po svetovni vojni, ki naj bi preprečilo drugo evropsko vojno.

Toda ko sem zvedel za zgodovino delitve Afrike po evropskih silah, sem prišel do spoznanja, da italijanskega pohoda ne gre nič bolj in nič manj obsojati, kakor vso vrsto zasedb, s katerimi so se Anglija, Francija, Belgija, Španija, Portugalska in Nemčija pred vojno vgnezdile na vsej afriški celini, razen v Abesiniji in Liberiji. Med temi osvajanji in med osvajanjem Italije se mi je zdelo, da je malo razlike, razen to, da je od zadnje osvojitve prišlo po svetovni vojni, ki naj bi bila na videz spravila s sveta napade, v resnici jih pa ni.

Misel o bombni in plinski vojni iz zraka proti ljudstvu, ki je bilo dejansko brez obrambe, mi je bila zoprna. Toda v Maroku sem pred desetimi leti videl, kako so Španci bombardirali riške Kabile,

ki so bili oboroženi samo s puškami. Samo pet let poprej sem doživel, da so Angleži na severnozahodni meji Indije, obmetavali z bombami Afride, ki so bili proti letalom čisto brez obrambe. Devetnajst let poprej sem doživel v Londonu enajst letalskih napadov, ki so spravili v nevarnost stotine neoboroženih civilistov, tudi žensk in otrok. Vedel sem, da bo v prihodnjih veliki vojni zračno orožje brezobzirno uporabljeno, da bodo nebojevnikji brez razlike v smrtni nevarnosti.

Vedel sem tudi, da je treba razloga za prvotno silovito angleško nasprotje zoper italijanski pohod, iskati v strahu, da bi se utegnila na zvezi Anglije z imperijem na Vzhodu zasidrati mogočena do zob oborožena država, ki bi ogražala srčno žilo angleškega imperija. Vedel sem, da se Anglija boji, da bi lahko kdo ogražal njeno gospodstvo nad Sredozemljem in pomorsko pot v Indijo ter Avstralijo.

Videl sem, kako je Francija v abesinski zadevi igrala splozko dvojno igro, največ iz strahu pred Nemčijo. Kajti Francozi so hkratu skušali potolažiti Anglijo, uveljaviti svoje prijateljstvo z Italijo in preprečiti zbliznanje obeh držav z Nemčijo.

Videl sem, kako so druge zaveznške države po svetovni vojni opeharile Italijo za delež pri ozemeljskem vojnem plenu. In bilo mi je jasno, da Italija potrebuje za svoje naglo naraščajoče prebivalstvo ozemeljske povečave, kajti prejšnje možnosti za izseljevanje so bile odrezane zaradi zapore v Združenih državah in Južni Ameriki. Uvidel sem tudi, da Italija potrebuje dohoda do surovin nujneje, kakor druge evropske države.

Ta razmišljanja in pa tisto, kar sem bil spoznal v Abesiniji, je pomagalo, da sem znatno spremlil svoje prvotne sodbe o vojni.

Od vseh obljudenih pokrajin na zemlji, se mi je Abesinija zdela, najbolj divjaska, najbolj neomikana in najbolj nepoznana. Njen socialni ustroj je temeljil na suženjstvu. Abuna, vrhovni poglavar napol poganske koptske cerkve, je imel največ sužnjeve. Vojna je bila Abesincem narodni posel. Može so odlikovali po množini ljudi, ki so jih usmrtili. Od deset tisočev je znal komaj po eden brati in pisati. Plemenski boji in samovoljno, zločinsko krojenje pravice, je pripašalo grozovite pohabe. Kužne bolezni so v množično pobirale ljudi. Večina prebivalstva je živila v umazanosti, ubožstvu in ponižanju. Sifilis je bila po najnižji cenitvi razširjena med pet in osemdeset odstotkov prebivalstva.

70

Naslednje jutro smo se zgodaj odpravili v Casalo. Peljali smo se čez nizko ravan, ki je bila na gosto pokrita s trdo pustinsko travo, višjo kakor naš voz. Meja ni bila zaznamovana z ničemer drugim, kakor z nekaj drogi, ki so bili postavljeni kot zapora med pol duceata koč iz trave, v katerih je prebivala domačinska straža.

Ker straža ni znala brati naših izkazov, ki so nam dajali pravico do prestopa meje, smo morali s kaprolom dvajset kilometrov nazaj do prvega telefona, da se je lahko ustmeno prepričal o naši pravici. Ko smo se vrnili, so zaradi lepšega drogove spustili. Reč je bila smešna, zakaj na stotine kilometrov okrog ni bilo ničesar, kar bi bilo moglo ovirati voz, da bi prekoratil domnevno mejno črto.

Ko smo pripeljali v Casalo, je voz običal v globokem pesku. Morali smo našo pot končati peš po žgoči, peščeni stezi, ob kateri je bilo zbranih na tisoče kamel, da bi jih prodali italijanski vojski.

Imeli smo velike težave, ker se nisimo mogli sporazumeti z domačini, pa smo le odkrili sedež angleškega okrajnega komisarija T. R. Blachleya.

Ker je kazalo, da se bom jaz zdaj, zdaj zgrudil, me je Blachley vzela k sebi v hišo in me takoj spravil v posteljo. Ker ni naslednje tiri dni peljal noben vlak v Hartum, se je Blachley dogovoril z italijansko letalsko družbo, da me bodo naslednji dan vzeli s seboj. Ker leži Casala dva kilometra nižje kakor Asmara, je letalo tukaj